

**TRABAJO DE FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E
INTERPRETACIÓN**
TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ
Departament de Traducció i Comunicació

TÍTULO / TÍTOL

**Anàlisi i proposta de traducció de l'anglès i el castellà
al valencià de les cançons de la pel·lícula *Coco***

Autor/a: Anaïs Mateu López

Tutor/a: Maria D. Oltra Ripoll

Fecha de lectura/Data de lectura: Juny de 2018

Resumen/ Resum:

(aprox. 300 palabras / paraules)

Aquest treball consisteix en la proposta de traducció al valencià de les cançons de la pel·lícula *Coco* de Disney Pixar i l'anàlisi de les cançons de la versió en anglès, en castellà i en valencià.

D'una banda, l'objectiu és ser conscient de la tasca que realitzen les persones que tradueixen les cançons per a ser cantades i doblades posteriorment. D'altra banda, és conèixer els procediments que es fan servir per a la traducció d'aquestes cançons tenint en compte la cantabilitat i les restriccions a les quals s'ha d'enfrontar el traductor en aquest gènere textual.

En primer lloc, hem redactat un marc teòric que se centra en el tema que posteriorment analitzarem: la traducció de cançons. Aquest tema està englobat dins la traducció audiovisual, concretament, del doblatge. Cada vegada es doblen menys cançons en les obres audiovisuals; tanmateix, en les pel·lícules infantils, Disney és una de les factories que encara tendeix a traduir-les.

A continuació, hem escrit la proposta al valencià de cada cançó i hem realitzat una anàlisi dividida en dues parts. La primera part se centra en l'anàlisi formal dels quatre ritmes poètics dels quals es compon la mètrica clàssica, segons el model proposat per Frederic Chaume (2004): ritme de quantitat o nombre de síl·labes, ritme d'intensitat o distribució dels accents, ritme de timbre o rima, i ritme del to. La segona, en canvi, es basa en l'anàlisi dels referents culturals (si hi apareixen) i de les tècniques de traducció que s'han aplicat en les versions traduïdes de les cançons i en els títols d'aquestes.

Palabras clave/Paraules clau: (5)

Traducció, cançons, Coco, tècniques, ritmes.

Full d'estil

El full d'estil que hem seguit en aquest treball és el del [Servei de Publicacions de l'UJI](#) (Annex 1).

*A la meua família,
pel seu suport incondicional.*

Agraïments

Aprofite aquest apartat del TFG per donar les gràcies a totes les persones que han estat involucrades en el meu treball tant implícitament com explícita.

Encara recorde el dia de presentacions d'una classe quan vaig dir que m'agradava molt cantar i la música en general. L. Oltra em va contestar que a ella també, que una de les primeres tasques que va fer quan es va introduir en el món laboral va ser traduir una cançó. Sembla que allò es va quedar gravat dins de mi i, quan vaig pensar aquest tema, sabia que ens podríem entendre molt bé. Vaig tenir la sort de poder elegir-la com a tutora i ara sols em queda agrair-li de tot cor tota l'atenció i ajuda que he rebut de la seua part.

També vull agrair als tècnics del LABCOM, Juan Manuel Plasencia i Rubén Lledó, haver-me permès fer ús de l'estudi de doblatge de l'UJI i haver-me acompanyat durant la gravació, així com haver-me facilitat el material resultant posteriorment.

Sé que sense la passió per la música que la meua família m'ha transmès des que era ben xicoteta, fer aquest treball no haguera eixit tan fàcilment de dins de mi. Vull donar les gràcies als meus pares i als meus iaïos, així com a la meua germana, als meus cosins i a Lucas, per tota la paciència que han tingut i totes les forces que m'han donat durant la meua etapa d'estudis, especialment aquest darrer any.

No podria acabar els agraïments sense mencionar una persona molt especial que ja no està ací, Manolo Fornés. Ell va deixar en la meua família una empremta de la cultura mexicana que mai no podrem oblidar. Per aquesta raó, ha sigut inevitable no tenir-lo present cada vegada que he vist la pel·lícula de *Coco*, que està inspirada en Mèxic i parla de les persones que ja no estan ací.

Índex

CAPÍTOL 1: INTRODUCCIÓ	1
1.1. Justificació i motivació	1
1.2. Objectius	1
1.3. Metodologia	3
1.3.1. Estructura de l'anàlisi	4
CAPÍTOL 2: MARC TEÒRIC	5
2.1. La traducció de cançons	5
2.2. Tècniques de traducció.....	8
2.3. Traducció de referents culturals	9
CAPÍTOL 3: DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL	10
3.1. Recorda'm molt	10
3.1.1. Proposta en valencià	10
3.1.2. Anàlisi i comentari.....	11
3.2. Juanita	17
3.2.1. Proposta en valencià	17
3.2.2. Anàlisi i comentari	17
3.3. <i>Un poco loco</i>	22
3.3.1. Proposta en valencià	22
3.3.2. Anàlisi i comentari	23
3.4. La família	31
3.4.1. Proposta en valencià	31
3.4.2. Anàlisi i comentari	31
3.5. El batec del meu cor.....	36
3.5.1. Proposta en valencià	36
3.5.2. Anàlisi i comentari	37
CAPÍTOL 4: CONCLUSIONS.....	42

4.1. Interpretació de resultats i conclusions	42
4.2. Relació del tema d'estudi amb els coneixements adquirits	43
CAPÍTOL 5: ANNEXOS	44
Annex 1: Normes de presentació d'originals (Servei de Publicacions de l'UJI).....	44
Annex 2: Cançons en les tres llengües.....	50
Annex 3: Cançons cantades en valencià	55
CAPÍTOL 6: BIBLIOGRAFIA	56

CAPÍTOL 1: INTRODUCCIÓ

1.1. Justificació i motivació

Els dibuixos animats són un gènere audiovisual especialment dirigit a xiquets i xiquetes, però també a les persones adultes. En moltes pel·lícules o sèries d'aquest gènere sol haver-hi cançons, en la majoria dels casos traduïdes.

Tot i que en altres gèneres la tendència actual a Espanya és la subtitulació, les peces musicals dels dibuixos animats es tradueixen per tal que els receptors més menuts entenguin millor la trama de l'obra.

D'altra banda, la traducció de cançons és un tema que ens interessa personalment a causa de la nostra passió per la música, concretament pel món del cant. Per això, ens complau fer la nostra humil contribució al món de la música amb la traducció, adaptació i l'anàlisi de les cançons de la pel·lícula *Coco*.

1.2. Objectius

L'objectiu d'aquest treball és realitzar una proposta de traducció i adaptació al valencià de les cançons de la pel·lícula *Coco* per a ser cantades, fer una anàlisi de la versió original d'aquestes en anglès i comparar aquesta versió amb la seua traducció al castellà i amb la nostra proposta al valencià. D'una banda, analitzarem aquestes peces musicals seguint els quatre ritmes de la retòrica clàssica que proposa Chaume (2004, 202): el ritme de la quantitat o nombre de síl·labes, el ritme de la intensitat o la distribució accentual, el ritme del to, i el ritme del timbre o rima. D'altra banda, analitzarem el contingut de la lletra de les cançons (és a dir, els aspectes i problemes de traducció¹ més rellevants) i comentarem les tècniques aplicades a la traducció de cada cançó, de cada títol, i dels referents culturals (si n'hi ha).

¹ La noció del problema de traducció està íntimament lligada a la noció d'error de traducció (quan un problema no es resol adequadament) i a la d'estratègia traductora (mecanismes de resolució de problemes) (Hurtado 2001, 279).

1.2.1. Objecte d'estudi

L'objecte d'estudi d'aquest treball són les cançons en anglès i en castellà de la pel·lícula de Pixar, a partir de les quals hem dut a terme la nostra proposta de traducció al valencià:

Anglès	Castellà
Remember me (Anderson-Lopez i Lopez 2017)	Recuérdame
The world is mi familia (Franco i Molina 2017)	El mundo es mi familia
Proud corazón (Franco i Molina 2017)	El latido de mi corazón
Un poco loco (Franco i Molina 2017)	Un poco loco
Everyone knows Juanita (Franco i Molina 2017)	Juanita
La llorona (Vargas 2002)	La llorona

1.2.2. Descripció de l'objecte d'estudi

Coco és una pel·lícula nord-americana produïda per Pixar i distribuïda per Walt Disney Pictures que es va estrenar el 22 de novembre de 2017 als Estats Units, i l'1 de desembre a Espanya. Al gener de 2018 encara no havia eixit el DVD original i no hi havia cap versió en català de la pel·lícula en les xarxes; aquest va eixir al mercat el 4 d'abril del mateix any.

Els protagonistes d'aquest film de dibuixos animats són Miguel, un jove de 12 anys que viu a Mèxic amb la seua família, i el seu gos Dante. La música és la passió de Miguel, però la seua família està totalment en contra d'aquesta i impedeix que el jove toque la guitarra i cante com el seu ídol, Ernesto de la Cruz. Les inquietuds del jove per la música desembocaran en una sèrie d'esdeveniments que transcorreran el Dia de Morts. Allà a l'inframón trobarà els seus avantpassats, que seran els que l'hauran d'ajudar a eixir d'allí abans que acabe el Dia de Morts.

Coco està dirigida tant al públic infantil com a l'adult, i durant la pel·lícula es pot aprendre molt sobre la cultura mexicana. A més, la moralitat de la pel·lícula és molt important: estima

la família sempre, perquè en la vida hi ha coses que vénen i després se'n van, però la família sempre estarà al teu costat.

La nova pel·lícula de Disney i Pixar ha estat dirigida per Lee Unkrich (director de *Toy Story 3*) i codirigida i escrita per Adrián Molina. A més, ha estat produïda per un dels pares de Pixar, John Lasseter (productor de *Ratatouille*, *Monstruos S.A.*, *Los Increíbles* o *Buscando a Nemo*, entre altres).

1.3. Metodologia

El nostre treball s'ha dut a terme tot seguint les fases que s'exposen a continuació:

En primer lloc, després de decidir quin tipus de treball volíem realitzar (traducció i anàlisi de cançons), vam valorar diverses alternatives i vam decidir escollir les cançons d'aquesta pel·lícula perquè encara no havien estat traduïdes al català.

En segon lloc, vam realitzar una lectura i anàlisi prèvia del text original per detectar-ne els problemes de traducció a priori (rimes, marques culturals, problemes típics de la traducció audiovisual, etc.).

Tot seguit, ens vam documentar sobre la traducció de cançons i les tècniques de traducció que poden utilitzar-se.

En quart lloc, vam traduir i adaptar al valencià el text original (basant-nos en les versions en anglès i en castellà, i tenint en compte l'anàlisi prèvia a la traducció que havíem dut a terme).

A continuació, vam fer una revisió del treball que havíem realitzat fins al moment.

La següent tasca que vam realitzar va ser la continuació de l'anàlisi. En aquest cas, l'anàlisi del text traduït i de les altres dues versions.

En setè lloc, vam gravar les cançons que havíem traduït al valencià per poder presentar el text traduït en el mateix format de l'original (audiovisual). Vam anar a l'estudi de doblatge de la Universitat Jaume I amb la lletra traduïda i amb la base musical de cada cançó. Aquesta part del treball va suposar una experiència molt enriquidora perquè vam poder viure personalment el procés de gravació de cançons. Val a dir que en l'Annex 3 s'inclou un CD que conté les cançons que vam gravar en aquesta fase del treball.

Finalment, vam revisar i vam fer un control de qualitat de tot el treball.

1.3.1. Estructura de l'anàlisi

En primer lloc, veurem la proposta al valencià de cada cançó. A continuació, analitzarem i compararem les tres versions de les cançons. Per tal de dur a terme la nostra anàlisi comparativa, seguirem aquest esquema per a cada peça musical:

a) Anàlisi dels quatre ritmes (Chaume 2004)

Vers en anglès/castellà/valencià	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to

a.1) Anàlisi dels quatre ritmes de la versió en anglès

a.2) Anàlisi dels quatre ritmes de la versió en castellà

a.3) Anàlisi dels quatre ritmes de la proposta al valencià

b) Anàlisi del contingut

- Referents culturals (si hi apareixen).
- Tècniques de traducció aplicades a la cançó.
- Tècnica de traducció aplicada al títol de cada cançó.

CAPÍTOL 2: MARC TEÒRIC

Què és la traducció audiovisual?

Segons Hurtado (2001, 77), la traducció audiovisual és la traducció, sobretot per al cinema, la televisió o el DVD i altres formats digitals, de textos audiovisuals de tot tipus (pel·lícules, documentals, dibuixos, etc.), mitjançant diverses modalitats. Així mateix, la traducció audiovisual és una varietat de traducció que reflecteix amb nitidesa la necessitat d'utilitzar enfocaments pluridisciplinaris per apropar-se amb rigorositat a un objecte d'estudi (Chaume 2004, 8). Hi ha dos tipus de modalitats de traducció audiovisual (TAV): *revoicing* i *captioning*. El *revoicing* consta de les modalitats basades en la gravació i inserció d'una nova pista de so, i la posterior sincronització del so (doblatge, veus sobreposades, comentari lliure, audiodescripció...); d'altra banda, el *captioning* inclou les modalitats que es basen en la inserció d'un text escrit, traduït o transcrit en la pantalla on s'exhibeix el text original (subtitulació, subtitulació en directe, sobretitulació, subtitulació per a persones amb deficiència auditiva, etc.) (Chaume 2012, 109).

El doblatge i la subtitulació són les dues modalitats més usuals a Espanya, mentre que les veus sobreposades es restringeixen a determinats documentals i entrevistes (Chaume 2004, 31-32). El doblatge consisteix en la traducció i ajust d'un guió d'un text audiovisual i la posterior interpretació d'aquesta traducció per part dels actors, sota la direcció del director de doblatge i els consells de l'assessor lingüístic. (Chaume 2004, 32). La subtitulació, en canvi, consisteix a incorporar un text escrit (subtítols) en la llengua meta a la pantalla on s'exhibeix una pel·lícula en versió original (Chaume 2004, 33). En aquest treball ens centrarem únicament en qüestions de doblatge.

2.1. La traducció de cançons

Des dels inicis de la creació del cinema, la música ha sigut un element clau en moltes obres. La música que pot aparèixer en les pel·lícules pot ser d'ambient o argumental. La d'ambient és capaç de crear imatges sonores i un entorn sonor adequat a l'escena. La música argumental, per contra, conté un missatge que té a veure amb la trama de l'obra. Gràcies a aquesta darrera, es pot conèixer el caràcter d'un personatge, les emocions que sent o, fins i

tot, pot desenvolupar-se un fet clau de la pel·lícula (Garcia 2016, 5). Per tant, la música argumental és la que se sol traduir i doblar a altres llengües.

La traducció d'una cançó és una activitat lingüística destinada a desxifrar els codis d'un missatge d'origen i a reproduir per transferència de sentit i d'estil els mateixos codis en un missatge de destí; però, sobretot, representa l'entrecreuament d'una sèrie de codis en una realització artística que ens transmet emocions (Martinez i González 2009).

Moltes de les pel·lícules de dibuixos animats que arriben a Espanya són de la factoria Disney; per tant, la versió original d'aquestes sol ser en una altra llengua diferent del castellà. D'altra banda, la majoria d'obres audiovisuals dirigides al públic infantil conté cançons i, com a conseqüència, aquestes s'han de traduir per tal d'arribar als receptors de la llengua meta.

Franzon (2008, 376) descriu les cinc pràctiques més esteses de la traducció de cançons:

- 1) No traducció
- 2) Traducció de la lletra sense tenir en compte la música
- 3) Creació d'una nova lletra respectant la música, però sense connexió aparent amb el text original
- 4) Traducció de la lletra i conseqüent adaptació de la música, la qual pot arribar a requerir fins i tot la composició d'una nova partitura
- 5) Traducció i adaptació completa del text meta a la música.

L'elecció d'alguna d'aquestes pràctiques depèn del tipus d'encàrrec (fins i tot podria fer-se una barreja entre dues o més opcions). No obstant això, també podria ser el propòsit o *skopos* de la cançó el que determina l'estratègia, la qual serà distinta si únicament es desitja conèixer el significat de la lletra, si es publicarà en un llibre, o si s'interpretarà posteriorment (Franzon 2008, 374). Aquest autor, a més, suggereix que la persona que ha de traduir les cançons s'ha de plantejar dues preguntes. En primer lloc, si la cançó es tradueix per a ser cantada o no. En cas afirmatiu, s'hauria de tenir en compte la *cantabilitat* (*singability*), un requisit que molts investigadors consideren essencial per a la bona traducció d'una cançó que posteriorment serà cantada (Garcia 2016, 3). En segon lloc, s'ha de plantejar si s'escollirà ser fidel a l'autor o al compositor, fet que depèn de la intenció del text meta (*skopos*).

Com afirmen Gritsenko i Aleshinskaya (2016, 1), a partir de la teoria de l'*skopos*, Low (2005) proposa el Principi del Pentatló, segons el qual hi ha cinc aspectes relacionats amb la música i la representació d'aquesta: cantabilitat, rima, ritme, naturalitat i fidelitat.

Tot seguint Mayoral, Kelly i Gallardo (1988), Chaume (2004, 202) considera que si es respecta íntegrament la banda sonora de l'original, el traductor ha de centrar la seua atenció en el ritme de cada estrofa musical i fer coincidir els seus versos amb els colps de música i la duració espacial i temporal de la cançó original. Per això, cal analitzar prèviament els ritmes retòrics dels versos de les cançons: nombre de síl·labes (ritme de quantitat), distribució accentual (ritme d'intensitat), rima (ritme del timbre) i entonació (ritme del to).

En l'actualitat, la tendència que hi ha a Espanya en les obres audiovisuals en general és la segona pràctica a la qual es refereix Franzon: la traducció de la lletra sense tenir en compte la música, fet que es veu reflectit en els subtítols. Tanmateix, Toda (2005, 126) afirma que en les pel·lícules de dibuixos que van destinades a xiquets, la subtitulació no és una opció possible. Per tant, es pot dir que en les pel·lícules o sèries dirigides al públic infantil, la pràctica que se sol dur a terme és la cinquena (segons la classificació de Franzon): la traducció i adaptació completa del text meta a la música. Cal afegir, que aquesta tendència de traducció i adaptació s'està perdent amb el pas del temps, amb l'excepció dels films animats de la factoria Disney (Chaume 2004, 202).

Sovint, els traductors han de fer front a una sèrie de condicionaments que varien segons el tipus de text. Per a Toda (2005, 121) en el cas de la novel·la, la longitud del text no és un condicionament; quant a la traducció de textos teatrals, tot i que es comparen amb els cinematogràfics, aquests tampoc estan condicionats per l'espai i el temps. En aquest últim cas, sempre hi ha més llibertat a l'hora de la posada en escena.

La traducció de poesia és una de les modalitats que s'enfronta a més restriccions. Les cançons, igual que els poemes, estan formades per versos i estrofes, i tenen moltes característiques en comú amb els poemes. L'autor en destaca les següents (Toda 2005, 125):

Una canción ha de mantener el mismo número de sílabas y, en la medida de la posible, la acentuación en los mismos sitios que el texto original. Si, además, debe mantener el sentido del texto [...], veremos que el nivel de subordinación es superior.

Per fer de la traducció de cançons una tasca encara més complexa, el traductor s'ha de cenyir a les imatges que apareixen en pantalla. Per tant, podem argumentar que la traducció de cançons és la modalitat de traducció que supera les restriccions de la traducció de poesia.

2.2. Tècniques de traducció

De la mateixa manera que es tradueixen les cançons d'una obra, també hi ha la possibilitat de traduir-ne el títol. Les tècniques que posteriorment s'anomenaran no sols serveixen per a la traducció de títols, també són les que s'utilitzen per a la traducció en general. Hurtado (2001, 269) presenta una llista de tècniques de traducció, que hem adaptat tenint en compte els continguts teòrics que hem estudiat en les assignatures de Traducció General (Anglès/Francès-Català):

- a) Préstec/Manlleu: incorporació, al text traduït, d'una paraula o expressió del text original.
- b) Calc: expressió del text traduït que conserva l'estructura o el significat d'una expressió del text original.
- c) Traducció literal: incorporació, al text traduït, dels sentits primaris dels mots, respectant les estructures sintàctiques de la llengua meta.
- d) Transposició: canvi de la categoria gramatical original per una altra al text traduït.
- e) Modulació: alteració del contingut literal del text original, però sense canviar-ne el sentit, per tal d'adaptar el text traduït a les preferències expressives de la llengua meta.
- f) Equivalent: consisteix a trobar l'expressió en llengua meta amb el mateix significat que l'expressió del text original.
- g) Adaptació: substitució d'un o més elements del text original per uns altres que puguin garantir els efectes pretesos a l'original.
- h) Amplificació: explicitació al text traduït d'elements conceptuals implícits al text original.
- i) Reducció: reducció o concentració al text traduït del significat d'elements explícits al text original.
- j) Omissió: eliminació intencionada d'un element o fragment del text original.

2.3. Traducció de referents culturals

En les cançons també poden aparèixer referents culturals. Segons Mangiron (2006, 57), els referents culturals són senyals que els autors introdueixen en els textos per tal de caracteritzar el món textual on té lloc l'acció. Hi ha diferents tècniques per a traduir les referències culturals (Chaume 2013, 145-146):

- a) Conservació (no traducció) o adaptació ortogràfica.
- b) Canvi mínim o traducció literal.
- c) Traducció explicativa: explicació del significat semàntic o pragmàtic.
- d) Adaptació cultural:
 - d.1) Universalització limitada: substitució de referències culturals per altres de la mateixa cultura del text original, però més conegudes per l'audiència del text meta.
 - d.2) Universalització absoluta: substitució de referències culturals per altres neutres, sense vincles culturals ni amb el seu significat.
 - d.3) Substitució cultural o naturalització: substitució per una referència que pertany a la cultura d'arribada.
- e) Eliminació.
- f) Traducció creativa o autònoma: afegir una referència que no està en el text original (compensació).

CAPÍTOL 3: DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL

En aquest apartat analitzarem les cançons de la pel·lícula en anglès i castellà, i també la nostra proposta basant-nos en l'esquema d'anàlisi dels quatre ritmes al qual ens hem referit anteriorment. Després d'analitzar les tres versions de les cançons, en farem un comentari. L'única cançó que està en el corpus i no apareixerà en aquesta anàlisi és *La llorona*, una adaptació de la cançó de la costa-riquenya Chavela Vargas. Aquesta peça musical no s'ha traduït ni en francès ni en anglès. Com que per al públic adult espanyol és una cançó coneguda, hem decidit no traduir-la al valencià (tenint en compte el que hem dit abans que aquesta pel·lícula no sols va dirigida al públic infantil, sinó també a la gent adulta).

3.1. Recorda'm molt

3.1.1. Proposta en valencià

Recorda'm molt

perquè hui me n'he d'anar,
recorda'm molt.

No plores, per favor.

Si la distància ens separa,
no t'he d'oblidar.

I cada nit et cantaré
que amb tu vull tornar.

Recorda'm molt

perquè hui me n'he d'anar,
recorda'm molt.

I quan toque una cançó,
cada nota de la guitarra
serà per a tu.

Fins que puguem estar tots junts,
recorda'm molt.

3.1.2. Anàlisi i comentari

a) Anàlisi dels quatre ritmes (Chaume 2004)

a.1) Versió en anglès²

Vers en anglès	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Remember me	4	_/_/	A	Oració exhortativa
though I have to say goodbye,	8	_ _/_ _/_/_/	B	Oració enunciativa
remember me.	4	_/_/	A	Oració exhortativa
Don't let it make you cry.	6	_/_/_/	B	Oració exhortativa
For even if I'm far away,	8	_/_/_/_/_/	C	Oració enunciativa
I hold you in my heart.	6	_/_/_//	D	Oració enunciativa
I sing a secret song to you	8	_/_/_/_/_/	E	Oració enunciativa
each night we are apart.	6	_/_/_/	D	Oració enunciativa
Remember me	4	_/_/	A	Oració exhortativa
though I have to travel	7	//_/_/_/	F	Oració

² Les taules que presentem en aquest capítol en realitat formen part dels annexos, però hem volgut situar-les en aquest punt del treball per tal de facilitar la lectura i el seguiment de la nostra anàlisi.

far,				enunciativa
remember me.	4	_/_/	A	Oració exhortativa
Each time you hear a sad guitar,	8	//_/_/_/	F	Oració enunciativa
know that I'm with you	9	/_/_/_/_/	E	Oració enunciativa
the only way that I can be.	8	//_/_/_/	A	Oració enunciativa
Until you're in my arms again,	8	_/_/_/_/	G	Oració enunciativa
remember me	4	_/_/	A	Oració exhortativa

a.2) Versió en castellà

Vers en castellà	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Recuérdame	4	_/_/	A	Oració exhortativa
hoy me tengo que ir mi amor,	7+1	_ _/_ _/_/_/	B	Oració enunciativa
recuérdame.	4	_/_/	A	Oració exhortativa
No llores, por favor.	6+1	_/_/_/	B	Oració exhortativa

Te llevo en mi corazón,	7+1	_//_ _/	B	Oració enunciativa
y cerca me tendrás.	6+1	_/_/_/	C	Oració enunciativa
A solas yo te cantaré	8+1	_//_//_	D	Oració enunciativa
soñando en regresar.	6+1	_//_//	C	Oració enunciativa
Recuérdame	4	_/_/	A	Oració exhortativa
aunque tenga que emigrar,	7+1	/_//_/_/	C	Oració enunciativa
recuérdame.	4	_/_/	A	Oració exhortativa
Si mi guitarra oyes llorar,	8+1	//_//_/_/	C	Oració enunciativa
ella con su triste canto	8	/_//_/_/_	E	Oració enunciativa
te acompañará.	5+1	/_//_/_/	F	Oració enunciativa
Hasta que en mis brazos estés,	8+1	/_//_/_/_/	G	Oració enunciativa
recuérdame.	4	_/_/	A	Oració exhortativa

a.3) Proposta al valencià

Vers en valencià	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Recorda'm molt	4	_/_/	A	Oració exhortativa
perquè hui me n'he d'anar,	7	_//_ _//	B	Oració enunciativa
recorda'm molt.	4	_/_/	A	Oració exhortativa
No plores, per favor.	6	_/_/_/	C	Oració exhortativa
Si la distància ens separa,	8-1	//_//_/_	D	Oració optativa
no t'he d'oblidar.	5	_/_ _/	B	Oració enunciativa
I cada nit et cantaré	8	_/_/_/_/	E	Oració enunciativa
que amb tu vull tornar.	5	_//_/	B	Oració enunciativa
Recorda'm molt	4	_/_/	A	Oració exhortativa
perquè hui me n'he d'anar,	7	_//_ _//	B	Oració enunciativa
recorda'm molt.	4	_/_/	A	Oració exhortativa
I quan toque una cançó,	7	_///_ _/	F	Oració enunciativa
cada nota de la guitarra	9-1	_///_ _//_	G	Oració enunciativa
serà per a tu.	5	_/_ _/	H	Oració enunciativa

Fins que puguem estar tots junts,	8	/ _// _//	H	Oració enunciativa
recorda'm molt.	4	_// _//	A	Oració exhortativa

Comentari:

Ritme de quantitat: El nombre de síl·labes sol ser igual o molt semblant en les tres versions, està entre 4 i 9 aproximadament.

Ritme d'intensitat: Entre la versió en anglès i en castellà hi ha més similituds que entre la de valencià i castellà.

Ritme de timbre: En la versió en anglès i en la versió en castellà, les rimes estan entre A i G. En valencià estan entre A i H. Si agafem els versos de quatre en quatre, en la majoria dels casos sempre n'hi ha dos (els parells o els imparells) que coincideixen en la rima.

Ritme de to: En les tres versions les oracions són del mateix tipus. Sols hi ha una excepció en un vers que ha passat de ser una oració enunciativa en anglès i en castellà a una oració optativa en valencià (*For even if I'm far away/ Te llevo en mi corazón* → *Si la distància ens separa*).

b) Anàlisi del contingut

- **Tècniques de traducció aplicades:**

En primer lloc, hem de tenir en compte que es tracta d'una peça musical, aleshores la traducció literal en la majoria de casos no té cabuda. En aquest cas, podem considerar una traducció literal, la traducció de *Remember me*, que s'ha traduït per *Recuérdame*. En valencià, la traducció literal no ha sigut possible (fet que s'explicarà en l'apartat de «Tècnica de traducció aplicada al títol» d'aquesta cançó), aleshores hem proposat: *Recorda'm molt*. És molt important mantenir el verb «recordar» perquè la pel·lícula tracta de recordar la família que ja no està entre nosaltres.

Podem apreciar modulacions, per exemple quan hem traduït *Hoy me tengo que ir, mi amor* per *perquè hui me n'he d'anar* (més basada en l'anglès *though I have to say goodbye*). Aquesta frase en valencià, l'hem repetida a l'inici de les dues estrofes de la cançó. Considerem que és una tècnica que es pot aprofitar en aquest gènere. Com podem veure, la traducció no és literal però tampoc se'n canvia el sentit. Un altre exemple de modulació està en el següent vers: *Si mi guitarra oyes llorar* que s'ha traduït per *i quan toque una cançó*. Tot i que en valencià hem omès la paraula *guitarra* en aquest vers, sí que l'hem posada en el següent.

En general, la proposta en valencià està adaptada i hi ha canvis en l'ordre dels versos respecte de les versions en anglès i castellà. Alguns exemples d'adaptació són els següents: *Te llevo en mi corazón y cerca me tendrás, a solas yo te cantaré que soñando en regresar* traduït per *Si la distància ens separa no t'he d'oblidar, i cada nit et cantaré que amb tu vull tornar*; i *Si mi guitarra oyes llorar, ella con su triste canto te acompañará hasta que en mis brazos estés* traduït per *I quan toque una cançó, cada nota de la guitarra serà per a tu fins que puguem estar tots junts*.

- **Tècnica de traducció aplicada al títol**

Entre l'anglès i el castellà: *Remember me* s'ha traduït per *Recuérdame*. Per tant, com hem dit abans, podem afirmar que es tracta d'una traducció literal que haguera estat impossible si no haguera coincidit amb el nombre de síl·labes i l'accentuació de la paraula. En la nostra proposta, hem hagut de fer una petita adaptació perquè el nombre de síl·labes quadrara i que, a més, no es perdera el sentit que conté aquesta paraula. Per tant, la nostra proposta ha sigut, *Recorda'm molt*.

3.2. Juanita

3.2.1. Proposta en valencià

Tot el món coneix Juanita;
té un ull de cada color.
Ja no li queda ni una dent.
i amb... l'artell va tocar tot el sòl.

-Eixa no és la lletra!

-Hi ha xiquets davant!

El seu pèl sembla molt aspre
i amb un peu no es pot aguantar.
Si jo no fóra tan lleig,
de segur que em podria estimar.

3.2.2. Anàlisi i comentari

a) Anàlisi dels quatre ritmes (Chaume 2004)

a.1) Versió en anglès

Vers en anglès	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Well, everyone knows Juanita;	7	_/_/_/_	A	Oració enunciativa
Her eyes each a different color.	9	_/_/_/_/_/_	B	Oració enunciativa
Her teeth stick out and her chin goes in.	9	_/_/_/_/_/_	C	Oració enunciativa

And her knuckles, they drag on the floor.	9	_ _ / _ _ / _ /	B	Oració enunciativa
Her hair is like a briar,	6	_ / / /	D	Oració enunciativa
she stands in a bow-legged stance.	7	_ / _ _ / /	E	Oració enunciativa
And if I weren't so ugly,	8	_ // _ _ _ / _	F	Oració optativa
she'd possibly give me a chance.	10	_ // _ / // _	E	Oració enunciativa

a.2) Versió en castellà

Vers en castellà	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Conoces ya a Juanita;	7	_ / / / _	A	Oració enunciativa
sus ojos son bicolores.	8	_ / _ _ / / _	B	Oració enunciativa
Sus dientes chuecos y tiene tres.	9+1	_ / / _ // /	B	Oració enunciativa

Con sus uñas el suelo rayó.	9+1	/ _ _ _ _ /	C	Oració enunciativa
Sus trenzas son de alambre,	7	_ / / _	D	Oració enunciativa
arqueadas sus piernas están.	8+1	_ / / _ _ /	E	Oració enunciativa
Si yo no fuera tan feo,	8	_ / / _ / _	F	Oració optativa
su amor tal vez me podría dar.	9+1	// _ / / _ /	E	Oració enunciativa

a.3) Proposta al valencià

Vers en valencià	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Tot el món coneix Juanita;	8-1	_ _ // _ _ /	A	Oració enunciativa
té un ull de cada color.	7	// _ / //	B	Oració enunciativa
Ja no li queda ni una dent.	9	_ / / _ / /	C	Oració enunciativa
i amb l'artell va tocar tot el sòl.	9	/ _ / // _ /	B	Oració enunciativa
El seu pèl sembla molt aspre	8-1	_ _ / _ _ //	D	Oració enunciativa

i amb un peu no es pot aguantar.	8	_//_//	E	Oració enunciativa
Si jo no fóra tan lleig,	7	_/_//	F	Oració optativa
de segur que em podria estimar.	9	_/_/_////	E	Oració dubitativa

Comentari:

Ritme de quantitat: Els versos en les tres cançons tenen entre 6 i 10 síl·labes més o menys.

Ritme d'intensitat: Hi ha variacions en els accents de les paraules, però en aquest cas això no té importància perquè hi ha cantabilitat en la proposta que hem fet al valencià.

Ritme de timbre: La rima està entre A-F en les tres versions. En valencià, hem mantingut la rima consonant de l'antepenúltim vers i l'últim, com en anglès.

Ritme de to: En les tres versions, la majoria de les oracions són enunciatives, sols n'hi ha una d'optativa. L'única excepció és que l'últim vers en valencià és una oració dubitativa.

b) Anàlisi del contingut

- **Referents culturals:**

Després de documentar-nos per tal d'esbrinar si el personatge de Juanita constituïa algun referent cultural propi del context de la pel·lícula, finalment hem arribat a la conclusió que són un personatge i una cançó que s'han creat exclusivament per a la pel·lícula. Tanmateix, es fa entendre al públic que la cançó ja era coneguda, especialment quan el vellet diu a Héctor que eixa no és la lletra de la cançó. Podem dir que hi ha censura en aquesta cançó perquè Héctor canvia una paraula per *knuckless* (versió en anglès) i *uñas* (versió en castellà). Seria

interessant saber quina és la paraula que s'ha volgut censurar, però pareix que els autors ho han deixat en mans de la imaginació dels receptors.

- **Tècniques de traducció aplicades:**

La cançó fa una descripció d'una dona vella: Juanita. Mentre que en la versió original diu *Her teeth stick out and her chin goes in*, en castellà s'ha optat per traduir *Sus dientes chuecos y tiene tres*; en valencià hem usat la frase *Ja no li queda ni una dent*, és a dir, hem utilitzat l'adaptació. El sentit d'aquest vers ha anat variant d'una traducció a l'altra. Tanmateix, hem hagut de dir que ja no li quedava ni una dent per qüestió de sonoritat i perquè és una característica d'una persona molt vella. Ha passat el mateix amb *Sus trenzas son de alambre*, una traducció que canvia una mica el sentit d'allò que es diu en la versió anglesa: *Her hair is like a brier* (literalment, "Té els cabells com un esbarzer"). En aquest cas, hem decidit fer una adaptació a partir de la versió en anglès i, finalment, hem traduït: *El seu pèl sembla molt aspre*.

She stands in a bow-legged stance, és una frase que en castellà s'ha traduït de forma molt més literal (*arqueadas sus piernas están*) que en valencià (*i amb un peu no es pot aguantar*). Considerem que es tracta d'una altra adaptació que encaixa en la descripció d'una persona vella.

L'últim vers també ha suposat un problema de traducció: hem decidit traduir *de segur que em podria estimar* i fer una adaptació perquè rimara amb la terminació «-ar». Com hem dit en l'apartat anterior, hem preferit que en aquest cas la rima fóra consonant com en anglès.

- **Tècnica de traducció aplicada al títol:**

La tècnica que s'ha utilitzat per a traduir el títol tant en castellà com en valencià a partir de l'anglès ha sigut la reducció. El primer vers de la cançó és *Well, everyone knows Juanita* i d'ací ha nascut el títol en anglès. No obstant això, en castellà i en valencià s'ha optat per *Juanita*.

3.3. *Un poco loco*

3.3.1. Proposta en valencià

El nostre cel no és blau.

¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!

Tu dius que és vermell.

¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!

¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!

Ho veus tot al revés.

¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!

¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!

Crec que penses amb els peus.

¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!

¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!

Fas que estiga *un poco loco*,

tan sols *un poco loco*.

No sé ni què em preguntes,

però intente endevinar-ho,

així que ara ho celebre

perquè estic *un poco loco*.

Tu sempre em mareges

i això em torna *loco*.

Si t'atures i penses

en totes les idees

que naixen del teu coco,

tot em sembla *un poco loco*.

Un poquititititito loco.

3.3.2. Anàlisi i comentari

a) Anàlisi dels quatre ritmes (Chaume 2004)

a.1) Versió en anglès

Vers en anglès	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
What color's the sky?	5	_/_//	A	Oració interrogativa
<i>¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!</i>	6+1	/_//_/_	B	Oració exclamativa
You tell me that it's red.	6	_/_/_/_	C	Oració enunciativa
<i>¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!</i>	6+1	/_//_/_	B	Oració exclamativa
Where should I put my shoes?	6	_/_/_/_	D	Oració interrogativa
<i>¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!</i>	6+1	/_//_/_	B	Oració exclamativa
You say, «Put them on your head!».	7	_/_/_/_/_	C	Oració enunciativa-exhortativa
<i>¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!</i>	6+1	/_//_/_	B	Oració exclamativa
You make me <i>un poco loco</i> ,	8	_/_/_/_/_/_	E	Oració enunciativa

un poquitito loco.	8	_/_/_/_/_	E	Oració enunciativa
The way you keep me guessing,	7	_/_/_/_	F	Oració enunciativa
I'm nodding and I'm yes-ing.	7	//_/_/_	F	Oració enunciativa
I'll count it as a blessing,	7	_/_/_/_	F	Oració enunciativa
that I'm only un poco loco.	8	_///_/_	E	Oració enunciativa
The loco that you make me,	7	_/_/_/_	G	Oració enunciativa
it is just un poco crazy.	8	_/_//_/_	H	Oració enunciativa
The sense that you're not making,	7	_/_/_/_	F	Oració enunciativa
the liberties you're taking	7	_/_/_/_	F	Oració enunciativa
leaves my cabeza shacking,	7	_/_/_/_	F	Oració enunciativa
You're just un poco loco.	7	_/_/_/_	E	Oració enunciativa

a.2) Versió en castellà

Vers en castellà	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Que el cielo no es azul.	6+1	/ _ / _ /	A	Oració enunciativa
¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!	6+1	/ _ // _ /	B	Oració exclamativa
Que es rojo, dices tú.	6+1	/ _ / _ /	A	Oració enunciativa
¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!	6+1	/ _ // _ /	B	Oració exclamativa
Ves todo al revés.	5+1	// _ _ /	C	Oració enunciativa
¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!	6+1	/ _ // _ /	B	Oració exclamativa
Creo que piensas con los pies.	8+1	/ _ _ / _ / _ /	C	Oració dubitativa
¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!	6+1	/ _ // _ /	B	Oració exclamativa
Tú me traes un poco loco,	9	/ _ / _ _ / _ / _	D	Oració enunciativa
un poquitito loco.	8	/ _ _ / _ / _ /	D	Oració enunciativa
Estoy adivinando	7	/ _ _ _ _ / _	E	Oració enunciativa
qué quieres y pa'	7	// _ _ // _	E	Oració

cuándo,				interrogativa
y así estoy celebrando	7	/ _ _ _ / _	E	Oració enunciativa
que me he vuelto un poco loco.	8	// _ / _ _	D	Oració enunciativa
Chiflado tú me vuelves	7	/ _ / / _	F	Oració enunciativa
y eso está un poco loco.	7	/ _ // _ _	D	Oració enunciativa
Tu mente que despega	7	/ _ _ _ _ / _	G	Oració enunciativa
tú siempre con ideas	7	// _ _ _ / _	H	Oració enunciativa
con mi cabeza juegas.	7	/ _ _ / / _	G	Oració enunciativa
Todo es un poco loco.	7	/ _ _ / / _	D	Oració enunciativa

a.3) Proposta al valencià

Vers en valencià	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
El nostre cel no és blau.	6	/ _ //	A	Oració enunciativa
¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!	6+1	/ _ // _	B	Oració exclamativa

Tu dius que és vermell.	5	_/_/_/	C	Oració enunciativa
¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!	6+1	/_//_/	B	Oració exclamativa
Ho veus tot al revés.	6	_//_/_/	D	Oració enunciativa
¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!	6+1	/_//_/	B	Oració exclamativa
Crec que penses amb els peus.	7	/_/__//	E	Oració dubitativa
¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!	6+1	/_//_/	B	Oració exclamativa
Fas que estiga un poco loco,	8-1	/_/_/_/_	F	Oració enunciativa
tan sols un poco loco.	7-1	//_/_/_	F	Oració enunciativa
No sé ni què em preguntes,	7-1	_/_/_/_	G	Oració enunciativa
però intente endevinar-ho,	8-1	_//_/_/_	H	Oració enunciativa
així que ara ho celebre	7-1	_//_/_/_	I	Oració enunciativa
perquè estic un poco loco.	8-1	_//_/_/_	F	Oració enunciativa
Tu sempre em mareges	6-1	//_//_	G	Oració enunciativa

i això em torna <i>loco</i> .	6-1	///_/_	F	Oració enunciativa
Si t'atures i penses	7-1	_/_ _//_	G	Oració desiderativa
en totes les idees	7-1	//_ _//_	G	Oració enunciativa
que naixen del teu coco,	7-1	_/_ ///_	F	Oració enunciativa
tot em sembla <i>un poco loco</i> .	8-1	_ _///_/_	F	Oració enunciativa

Comentari:

Ritme de la quantitat: El nombre de síl·labes és molt semblant en les tres cançons (entre 5 i 9 síl·labes). En castellà, cal destacar que en un cas s'utilitza *pa'* en lloc de *para* i això fa que s'estalvii una síl·laba i que la frase cantada tinga més fluïdesa.

Ritme d'intensitat: Com que en la versió en anglès i en valencià hi ha alguns versos i paraules en castellà, els accents estan distribuïts de forma similar.

Ritme de timbre: En totes les versions, les rimes estan entre A i H. En les tres versions sol haver-hi rima entre els mateixos versos perquè estan escrits en castellà (*¡Ay mi amor! ¡Ay mi amor!*) o l'última paraula d'alguns és en castellà (*loco*). A més, en un cas en anglès s'ha donat una forma verbal de gerundi a un substantiu (*yes-ing*) per tal de rimar amb el vers anterior i el posterior (*guessing-blessing*) i aquesta rima s'ha mantingut en castellà sense necessitat de verbalitzar un substantiu (*cuándo-adivinando-celebrando*). No obstant això, en valencià no hi ha rima entre aquests tres versos.

Ritme del to: Podem observar-hi dos tipus de variacions. En primer lloc, hi ha una oració interrogativa en anglès que s'ha convertit en enunciativa en castellà i en valencià: *What color's the sky?* → *Que el cielo no es azul/ El nostre cel no és blau*). En segon lloc, d'una

oració enunciativa-exhortativa en anglès ha resultat una dubitativa en castellà i en valencià (*You say put them on your head* → *Creo que piensas con los pies/ Crec que penses amb els peus*). També hi trobem altres variacions com ara: d'una oració enunciativa en anglès, n'ha nascut una d'interrogativa en castellà i una altra d'enunciativa en valencià (igual com en anglès); o d'oracions enunciatives en anglès i en castellà, n'hem creat una de desiderativa (*si t'atures i penses*). El fet que hi haja aquestes diferències en les oracions no significa que hi haja un canvi de sentit en la cançó. Tot i que les frases no estan traduïdes literalment, el sentit general de la cançó es manté.

b) Anàlisi del contingut

- **Referents culturals:**

Coco és un film que es caracteritza per estar ambientat en la cultura mexicana. Com a conseqüència, l'estil mexicà es veu reflectit en les cançons en versió original i les de la versió meta. En la cançó *Un poco loco* trobem l'expressió *¡Ay mi amor!* molt típica de les ranxeres. Com que en anglès s'ha mantingut aquesta expressió, hem decidit conservar-la igual en valencià. El mateix ha passat amb *un poco loco*, també hem decidit mantenir-la com en l'anglès.

- **Tècniques de traducció aplicades:**

En primer lloc, i com hem dit en l'apartat anterior, tant en anglès com en valencià s'utilitza el préstec quan es mantenen expressions en castellà.

D'altra banda, podem observar-hi adaptació en alguns casos perquè hem hagut de canviar l'ordre dels versos, per exemple quan en castellà diu *estoy adivinando qué quieres y pa' cuando* en valencià hem dit *no sé ni què em preguntes però intente endevinar-ho*. Un cas de modulació entre el castellà i el valencià es troba en el primer i el tercer vers *Que el cielo no es azul*, traduït per *El nostre cel no és blau* i *Que es rojo dices tú*, traduït per *Tu dius que és vermell*.

A més, hi ha traducció literal en alguns versos: *Lo ves todo al revés* (*Ho veus tot al revés*) i *Creo que piensas con los pies* (*Crec que penses amb els peus*).

- **Tècnica de traducció aplicada al títol:**

En aquesta cançó hem mantingut el títol original, és a dir, el mateix que en les altres versions:

Un poco loco. Es tracta, doncs, d'un préstec.

3.4. La família

3.4.1. Proposta en valencià

Senyores i senyors,
molt bon dia i bona nit;
molt bon dia i bona nit,
senyoretes i senyors.

Per a mi estar ací
és un plaer, una alegria.
Perquè estime molt la música
i tota la família.
Perquè estime molt la música
i tota la família.
Perquè estime molt la música
i tota la família.
Perquè estime molt la música
i tota la família.

3.4.2. Anàlisi i comentari

a) Anàlisi dels quatre ritmes (Chaume 2004)

a.1) Versió en anglès

Vers en anglès	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Señoras y señores,	7	_/_/_/_	A	Oració enunciativa
buenas tardes, buenas noches;	8	/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
buenas tardes, buenas	8	/_/_/_/_	A	Oració

noches,				enunciativa
señoritas y señores;	8	_//_/_/_	A	Oració enunciativa
To be here with you tonight	7	///_///	B	Oració enunciativa
Brings me joy, qué alegría.	8	/_//_/_	C	Oració exclamativa
For this music is my language	8	_//_///_	D	Oració enunciativa
and the world es mi familia.	8	_ _///_/_	C	Oració enunciativa

a.2) Versió en castellà

Vers en castellà	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Señoras y señores,	7	_/_/_/_	A	Oració enunciativa
buenas tardes, buenas noches;	8	/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
buenas tardes, buenas noches,	8	/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
señoritas y señores.	8	_//_/_/_	A	Oració enunciativa
Esta noche estar aquí	7	///_/_/	B	Oració enunciativa

es mi pasión, qué alegría.	9	//_ /// _ _	C	Oració exclamativa
Pues la música es mi lengua	8	/ _ / _ / _	D	Oració enunciativa
y el mundo es mi familia.	7	/// _ _ / _	C	Oració enunciativa

a.3) Proposta al valencià

Vers en valencià	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Senyores i senyors,	6	_ / _ / _	A	Oració enunciativa
molt bon dia i bona nit;	7	/ _ / _ / _	B	Oració enunciativa
molt bon dia i bona nit,	7	/ _ / _ / _	B	Oració enunciativa
senyoretes i senyors.	7	_ // _ / _	A	Oració enunciativa
Per a mi estar ací	7	/// _ / _	C	Oració enunciativa
és un plaer, una alegría.	9-2	// _ / _ / _	D	Oració enunciativa
Perquè estime molt la música	9-2	_ // _ / _ / _	E	Oració enunciativa
i tota la família.	8-2	_ / _ / _ _	D	Oració enunciativa

Comentari:

Ritme de quantitat: En les tres versions, el nombre de síl·labes oscil·la entre 7 i 9 més o menys. Només hi ha un vers en català que sols té 6 síl·labes (*senyores i senyors*).

Ritme d'intensitat: No hi ha diferències exagerades en la intensitat de paraules. A més, en la versió en anglès hi ha una estrofa sencera en castellà; i entre el castellà i el valencià hi ha hagut una mínima adaptació en la traducció.

Ritme de timbre: En les versions d'anglès i castellà, les rimes estan entre A-D, mentre que en valencià estan entre A-E.

Ritme de to: En general, els versos estan formats per oracions enunciatives. Sols hi ha una variació: en castellà i anglès en una ocasió diu *qué alegría* i es tracta, per tant, d'una oració exclamativa que quan s'ha traduït al valencià s'ha convertit en enunciativa sense modificar el sentit de l'original.

b) Anàlisi del contingut

- **Tècniques de traducció aplicades:**

En la versió anglesa, la primera estrofa és en castellà; per tant, es pot dir que hi ha un préstec. En valencià, hem considerat convenient no mantenir aquest préstec i fer una traducció adaptada, però basada sempre en el mateix sentit (hem dit *molt bon dia i bona nit* mentre que en castellà i en anglès diu *buenas tardes, buenas noches*).

Hem aplicat la modulació quan en castellà diu *Esta noche estar aquí es mi pasión, qué alegría* i hem dit en valencià *Per a mi estar ací és un plaer, una alegria* perquè la literalitat en aquest cas era inviable.

Un altre vers que es repeteix molt durant la cançó és *For this music is my language and the world es mi familia* o, en castellà, *Pues la música es mi lengua y el mundo es mi familia*. Ací, ha calgut fer una adaptació perquè en valencià es mantinguera la paraula *família* en el mateix lloc que en les altres dues versions: *perquè estime molt la música i tota la família*. Tot això ho hem decidit per qüestions d'ajust, ja que el personatge que canta la cançó es veu en

pantalla mentre diu aquest vers, i destaca especialment el moviment de la boca del personatge en dir la paraula “família”. Una vegada més, no coincideix completament amb les altres dues versions, però en el context general de la pel·lícula sí que encaixa.

- **Tècnica de traducció aplicada al títol:**

Entre la versió de l’anglès (*The world es mi familia*) i la del castellà (*El mundo es mi familia*) s’ha aplicat la tècnica de traducció literal. En valencià, per contra, s’ha aplicat la reducció perquè durant la cançó no diu en cap moment «el món és la meua família», ja que no cap en cap vers. Aleshores, el títol s’ha reduït a *La familia*.

3.5. El batec del meu cor

3.5.1. Proposta en valencià

Sembla estrany el que em va passar,
però trobe que anit et vaig somniar.
El que més desitjava era cantar,
tu em vas acompanyar i junts vam celebrar:

Una melodia dolça que ens va enamorar,
el seu ritme vibrava i ens feia ballar.
L'amor vertader ens uneix per sempre
en cada batec que dóna el meu cor.
L'amor vertader ens uneix per sempre
en cada batec que dóna el meu cor.

És la família, estima-la sempre.
Cantem tots junts questa cançó.
L'amor vertader ens uneix per sempre
en cada batec que dóna el meu cor.

És la família, estima-la sempre.
Cantem tots junts questa cançó.
L'amor vertader ens uneix per sempre
en cada batec que dóna el meu cor.

3.5.2. Anàlisi i comentari

a) Anàlisi dels quatre ritmes (Chaume 2004)

a.1) Versió en anglès

Vers en anglès	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Say that I'm crazy or call me a fool,	9	// _ _ _ _	A	Oració enunciativa
but last night it seemed that I dreamed about you.	11	_ _ // _ _ _ _ /	A	Oració dubitativa
When I opened my mouth what came out was a song,	12	_ _ // _ _ _ _ //	B	Oració enunciativa
and you knew every word and we all sang along:	12	_ _ // // _ _ _ /	B	Oració enunciativa
To a melody played on the strings of our souls,	13	_ _ // // _ _ _ _ /	C	Oració enunciativa
And a rhythm that rattled us down to the bone.	10	_ _ // // _ _ //	D	Oració enunciativa
Our love for each other will live on forever	12	_ _ _ _ // _ _ //	E	Oració enunciativa
in every beat of my proud corazón.	10	_ // _ _ _ _ /	F	Oració enunciativa
Ay mi familia, oiga mi gente.	9	/ _ _ // _ _ _	G	Oració exclamativa
Canten a coro, let it be known.	9	// _ // _ _ /	F	Oració exhortativa

a.2) Versió en castellà

Vers en castellà	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Dirás que es raro lo que me pasó,	10+1	_/_/_/_/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
parece que anoche te encontré en mis sueños.	12	_/_/_/_/_/_/_/_/_/_	B	Oració dubitativa
Las palabras que dije se volvieron canción,	13+1	_/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
versos que tuyos son y el recuerdo nos dio.	12+1	/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
Una melodía bella que el alma tocó,	13+1	/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
con el ritmo que vibra en nuestro interior.	11+1	_/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
Amor verdadero nos une por siempre	12	_/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_	C	Oració enunciativa
en el latido de mi corazón.	11+1	_/_/_/_/_/_/_/_/_/_/_	A	Oració enunciativa
Ay mi familia, oiga mi gente.	9	/_/_/_/_/_/_/_/_	D	Oració exclamativa
Canten a coro nuestra canción.	9+1	/_/_/_/_/_/_/_/_/_	A	Oració exhortativa

a.3) Proposta al valencià

Vers en valencià	Ritme de quantitat	Ritme d'intensitat	Ritme de timbre	Ritme de to
Sembla estrany el que em va passar,	8	/ _ _ _ / _	A	Oració enunciativa
però trobe que anit et vaig somniar.	10	_ / / _ / _ /	A	Oració dubitativa
El que més desitjava era cantar,	10	_ _ / / _ / _	A	Oració enunciativa
tu em vas acompanyar i junts vam celebrar:	12	/ _ _ / / / _ / /	A	Oració enunciativa
Una melodia dolça que ens va enamorar,	13	_ / / _ _ _ / / /	A	Oració enunciativa
El seu ritme vibrava i ens feia ballar.	11	_ / / _ / _ / /	A	Oració enunciativa
L'amor vertader ens uneix per sempre	11-1	_ / _ / / / / /	B	Oració enunciativa
en cada batec que dóna el meu cor.	10	_ / _ / / _ / /	C	Oració enunciativa
És la família, estima-la sempre.	12-1	/ _ / _ _ / / / _	B	Oració enunciativa i exhortativa
Cantem tots junts aquesta cançó.	9	_ / / / _ / /	D	Oració exhortativa

Comentari:

Ritme de la quantitat: El nombre de síl·labes en les tres versions oscil·la entre 8 i 13; aleshores podem afirmar que no hi ha cap variació exagerada.

Ritme d'intensitat: El ritme d'intensitat no coincideix en la majoria d'ocasions, però es tracta d'un fet normal. Les síl·labes tòniques de les paraules en castellà no són les mateixes en anglès, ni en valencià.

Ritme de timbre: La rima coincideix tant en la versió en castellà com en la versió en valencià (A-D). Tanmateix, en anglès tenim rima d'A fins a G.

Ritme del to: El tipus d'oracions coincideix majoritàriament en les dues versions. Sols hi ha una excepció en valencià «*És la família, estima-la sempre*». Ací hi ha una combinació d'oració enunciativa i exhortativa.

b) Anàlisi del contingut

- **Tècniques de traducció aplicades:**

En aquesta cançó podem observar diverses tècniques de traducció aplicades. El primer vers diu *Say that I'm crazy or call me a fool*, el qual s'ha traduït per *Dirás que es raro lo que me pasó*. En aquest cas, observem una adaptació: la traducció del vers no és exacta, però en el conjunt de la cançó no hi ha tanta diferència. No obstant això, quan l'hem traduïda al valencià, hem optat per ser més literals i calcar pràcticament el que diu en castellà: *Sembla estrany el que em va passar*.

Hi trobem també un cas de modulació entre l'anglès i el castellà quan es tradueix *When I opened my mouth what came out was a song* per *las palabras que dije se volvieron canción*. Com podem comprovar, la versió en castellà ha afegit, a més, una metàfora que atorga expressivitat al vers (en la qual s'identifica «las palabras» amb «canción»). En valencià, en canvi, n'hem fet una adaptació *El que més desitjava era cantar*, que té sentit amb la frase que va a continuació *Tu em vas acompanyar i junts vam celebrar* (traduïda de la versió en anglès *and you knew every word and we all sang along*). En aquesta ocasió, ha sigut inviable basar-

nos en el vers en castellà *versos que tuyos son y el recuerdo nos dio* per fer-ne una traducció més literal.

En la traducció al valencià hi ha algun cas en què hem hagut de dur a terme una lleugera adaptació perquè hi haguera més rima i, com a conseqüència, més sonoritat. Ha sigut el cas de: *el seu ritme vibrava i ens feia ballar* on en anglès diu *And a rhythm that rattled us down to the bone* i en castellà *Con el ritmo que vibra en nuestro interior*. En la versió anglesa hi ha versos i paraules en castellà (com ara *familia* o *corazón*); així, el vers *Ay mi familia, oiga mi gente* l'hem traduït per *És la família, estima-la sempre*. D'aquesta manera, l'accent de les paraules quadra perfectament i el missatge del vers en valencià coincideix amb la moralitat de la pel·lícula: estima sempre la teua família perquè és qui sempre està al teu costat.

Si el ritme de timbre i de quantitat ho permeten, intentem ser literals: *l'amor vertader ens uneix per sempre en cada batec que dóna el meu cor* (del castellà: *amor verdadero nos une por siempre en el latido de mi corazón*).

No obstant això, sovint hem de realitzar algunes transposicions com ara: *un melodia bella que ens va enamorar, el seu ritme vibrava i ens feia ballar* (del castellà: *una melodía bella que el alma tocó, con el ritmo que vibra en nuestro interior*). En aquest cas, val a dir que «el seu ritme vibrava en el nostre interior» en valencià haguera estat una opció possible, però hem decidit emprar el verb *ballar* perquè rima amb *enamorar*. D'aquesta manera, s'aconsegueix millor sonoritat i cantabilitat.

- **Tècnica de traducció aplicada al títol:**

En la cançó en castellà, la paraula *proud* s'omet; per tant, és comprensible que en el títol en castellà aquesta paraula no estiga present. Aleshores, entre la versió en anglès i en castellà, hi ha modulació; mentre que entre el castellà i el valencià hi ha traducció literal.

CAPÍTOL 4: CONCLUSIONS

4.1. Interpretació de resultats i conclusions

D'una banda, a partir de l'anàlisi dels quatre ritmes podem extreure una sèrie de conclusions. En primer lloc, pel que fa al ritme de quantitat o nombre de síl·labes, cal dir que en general sol estar entre el mateix rang, és a dir, no hi ha cap variació que siga exagerada. Normalment, sol haver-hi algun canvi perquè en castellà se suma una síl·laba quan l'última paraula és aguda, i perquè en valencià es resta una síl·laba si la paraula és plana, i dues si és esdrúixola.

Tanmateix, en el ritme d'intensitat sí que hi ha més diferències en general. Hem observat que en la darrera paraula de cada vers en les tres versions sí que sol haver-hi més similitud que en la resta del vers. Quan fèiem la proposta de traducció hem observat que aquest és un dels aspectes més difícils d'aconseguir i que, a l'hora de cantar les cançons, aquestes diferències no es noten. Així mateix, quant al ritme de timbre, les cançons de *Coco* no es caracteritzen per la rima abundant. En la nostra proposta, sí que hem considerat oportú crear rima consonant on no hi havia rima o on hi havia rima assonant (en la cançó de *Recorda'm molt*, per exemple). La cançó *Un poco loco* és la que més rima té perquè s'ha mantingut aquesta frase, que es repeteix molt, en les tres versions. En general, el ritme de to és majoritàriament igual en les tres versions. Trobem variació en alguns versos entre les cançons, però això no canvia el sentit de l'oració, que al cap i a la fi és el més important.

D'altra banda, pel que fa l'anàlisi dels continguts de les cançons, hem detectat que hi ha manlleus per donar un regust de la cultura mexicana a les cançons; per exemple, amb la frase típica de les ranxeres: *¡Ay mi amor!*

Quant a les tècniques de traducció aplicades a la cançó, hem observat que en aquest tipus de gènere textual és poc probable trobar exemples de traducció literal. Les tècniques que més hi abunden són la modulació i la transposició, és a dir, alteracions del contingut del fragment original, però sense canviar-ne el sentit. També hi ha moltes adaptacions, fet que permet que se substituïsquen elements de l'original per uns altres en el text meta. Observem que hi ha préstecs en les versions en anglès perquè s'han mantingut paraules i versos en castellà. En el cas del valencià, sols hi ha préstec en la cançó d'*Un poco loco*.

En les tècniques de traducció dels títols també trobem un gran ventall d'opcions possibles: adaptació, reducció, traducció literal i préstec. La tècnica que s'utilitza per a la traducció del títol depèn principalment de la traducció del contingut de la cançó. A partir d'això, s'ha de crear el títol.

Per a realitzar la proposta ha sigut impossible basar-nos únicament en la versió en castellà. Hi ha versos en valencià que parteixen més de la versió en anglès perquè en castellà hi havia adaptació en algun cas. Hem pogut confirmar el que deia Toda (2005) sobre el fet que la traducció de cançons és un dels gèneres amb més restriccions. Ací hem tingut en compte la cantabilitat, la sonoritat, que el missatge que hem traduït coincidira amb el que apareix en les imatges i que, quan ens hem allunyat de les dues versions, els versos traduïts foren coherents amb la cançó i, sobretot, amb el missatge que vol transmetre la pel·lícula.

4.2. Relació del tema d'estudi amb els coneixements adquirits

Vam decidir elegir l'itinerari de traducció audiovisual perquè era aquell que més ens cridava l'atenció des del primer dia. Per això, hem elegit un tema relacionat amb una de les modalitats que inclou aquest itinerari: el doblatge.

Aquest treball haguera estat impossible sense els coneixements adquirits durant els quatre anys d'estudi en el grau de Traducció i Interpretació de la Universitat Jaume I. Tot i que no s'aprofundeix en el tema de la traducció de cançons, s'ha aplicat tot allò après en relació amb les tècniques de traducció, el doblatge en general, la traducció literària, la llengua anglesa, la llengua catalana, etc. Així doncs, hem pogut aprendre a distingir de primera mà la traducció natural (l'habilitat innata i rudimentària de mediació entre les llengües que posseeix qualsevol parlant plurilingüe) de la professional (que inclou competències professionals, estratègiques, etc.) (Hurtado 2001, 55). A més, el nostre gran interès pel món de la cançó ha contribuït al fet que aquest treball ens haja enriquit més tant acadèmicament com personal, perquè hem tingut l'oportunitat de cantar les cançons que hem creat i gravar-les en un estudi de doblatge, com es faria de forma professional.

CAPÍTOL 5: ANNEXOS

Annex 1: Normes de presentació d'originals (Servei de Publicacions de l'UJI)

Font: [Servei de Comunicació i Publicacions de l'UJI](#)

1. Text

1.1. Qüestions formals

El text s'ha de presentar en suport informàtic (en primera instància preferentment en pdf, sense identificació autoral quan es tracte d'una monografia que ha de ser avaluada externament pel mètode doble cec) una vegada emplenat el formulari «Proposta de publicació». L'original ha de realitzar-se preferiblement amb el processador de textos Microsoft Word, LibreOffice o similar.

Per a presentacions alternatives (LaTeX, Scientific Word...), convindrà consultar els tècnics de Publicacions de la Universitat Jaume I abans de lliurar el text.

1.2. Contingut

Una obra destinada a Publicacions ha de comptar amb les parts següents:

- Preliminars: índex general (els nom dels capítols o de les parts han de coincidir estrictament amb els de l'interior de l'obra), presentació (d'autoria aliena al text), pròleg de l'autor o autora i introducció (els agraïments, si n'hi ha, haurien d'anar al final d'aquest apartat).
- Obra.
- Annexos: si l'obra requereix la reproducció de documents específics, aquests aniran agrupats al final de l'obra.
- Índex temàtic: segons la naturalesa de l'obra, pot incloure a més de l'índex general inicial, un índex de matèries i autors o autores... Per a l'elaboració de l'índex, l'autor o autora ha d'assenyalar sobre les proves maquetades la situació de les paraules. Si hi ha il·lustracions, també se n'ha d'adjuntar un índex, i fer-hi constar el nombre i els peus de les il·lustracions.
- Bibliografia (veg. 2.6).

2. Aspectes ortotipogràfics

2.1. Versals, versaletes, cursives i negretes

Les lletres versals o majúscules s'han d'usar d'acord amb la norma lingüística, i només en els casos que siguin estrictament necessaris.

Les versaletes són lletres majúscules però de la mida d'una minúscula. És un criteri estètic i de millora de la llegibilitat posar les sigles i els segles sempre en versaletes, tret que acompanyen paraules que van en majúscules (com és el cas dels títols; o noms propis –Lluís XIV–; etc.).

L'ús de les cursives també és restrictiu; s'usen especialment per a estrangerismes i per si es vol remarcar alguna paraula. Així mateix, a la bibliografia, els títols dels llibres i les publicacions periòdiques (diaris, revistes...) s'escriuen en cursiva.

La negreta ha quedat destinada més als títols que al text d'un llibre, per tant, cal prescindir d'aquest estil per al cos de l'obra. Així mateix, els usos tipogràfics habituals descarten la utilització de subratllats dins del text, per la qual cosa l'autor o autora haurà de descartar aquest sistema i presentar ja l'original sense subratllats de cap tipus.

2.2. Citacions

Les citacions de textos s'han d'incorporar al cos del discurs principal entre cometes angulars (« »); quan calga s'han d'emprar d'acord amb la gradació següent: « " ' " ».

Quan les citacions siguin extenses (més de tres línies, aproximadament), és convenient copiar-les, sense cometes ni cursiva, en un paràgraf a part, amb el marge més entrat que el text i un cos de lletra menor, o bé, assenyalant clarament que es tracta d'una citació.

Si s'omet part del text de la citació s'ha d'assenyalar amb punts d'elisió entre claudàtors: [...].

També s'ha d'escriure entre claudàtors qualsevol incís de la persona que cita.

Com a norma general, les citacions textuais han d'anar precedides de la referència bibliogràfica abreujada (autor o autora, any, pàgines), cosa que disminuirà notablement el nombre de notes al peu. És convenient insertar la referència en la redacció del text anterior a

la cita, i no posar-la a continuació, ja que això pot produir la confusió de si la referència forma part de la cita mateixa.

2.3. Guions

S'ha d'utilitzar el guió curt per a termes compostos i per a indicar les pàgines de bibliografia..., i el guió mitjà, quan fa funció de parèntesi. En aquest cas, si després de l'incís va un punt, el guió no es tanca (en els textos en espanyol, sí).

2.4. Notes

Les indicacions de les notes en el cos de l'original s'han de fer mitjançant nombres aràbics, volats, amb la funció «notes» de l'editor de textos emprat —sempre darrere dels signes de puntuació.

Les notes s'han de reduir al màxim, ja que les referències bibliogràfiques van, abreujades, dins del text.

2.5. Referències bibliogràfiques abreujades

En les referències bibliogràfiques que apareguen dins del text només s'ha de fer constar el cognom de l'autor o autora —si no s'ha mencionat al text— en minúscula, l'any d'edició de l'obra referida i, si escau, les pàgines que interessin, ja que les dades completes seran a la bibliografia. En les cites de més de quatre persones, s'inclourà el cognom de la primera i la fórmula et al. (en redona):

(Solà 2008)

(Moro Ipola i Mezquita Guillamón 2015)

(Monlleó Peris, Medall Chiva i Fornas Pallarés 2014)

Podem, doncs, consultar [...] tarannà revolucionari (Agulló 2016, 168-169)

L'any 1995 Marquès (2016a) va entrevistar [...]

García Molina, Irene et al. 2016.

Si les pàgines van totes seguides, com hem vist a l'exemple, haurem de posar un guió entre ambdues xifres, si no és el cas, hi haurem de posar comes:

Zurriaga (2016, 58, 67, 109)

Si l'obra té més d'un volum, aquest constarà amb xifres aràbigues:

Alcover i Moll (2006, 2: 14)

Per tant, en aquest sistema de referències convé prescindir, en general, de les abreviatures llatines *loc. cit.*, *op. cit.*, *ibíd...*

2.6. Bibliografia

La bibliografia s'ha de presentar al final de l'obra, ordenada alfabèticament per autors i autores, i ajustada als criteris següents:

Els noms de les persones citades se separaran mitjançant comes (,), tret del penúltim i l'últim que aniran separats amb una conjunció (sense coma).

- Monlleó Peris, Rosa, Iván Medall Peris i Alfredo Fornas Pallarés.

Llibres

- Olaria, Carme. 2007. *Un passeig per la prehistòria*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- Moro Ipola, Micaela i Laura Mezquita Guillamón. 2015. *Entrena't les neurones: programa de rehabilitació neurocognitiva per a pacients amb trastorn mental greu*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- Monlleó Peris, Rosa, Iván Medall Peris i Alfredo Fornas Pallarés. 2014. *Biografies rescatades del silenci. Experiències de guerra i postguerra a Castelló*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- García Molina, Irene et al. 2016. *Intervención mediante historias complejas de teoría de la mente. Meteduras de pata, juicios morales e ironías*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.

En cas que siga necessari citar la col·lecció a la qual pertany el llibre:

- García Marzá, Domingo. 1999. *Teoría de la democracia*. Col·lecció Universitas, 3. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.

S'inclou el número d'edició (i, si escau, el de reimpressió) darrere del títol del llibre:

- Porcar Orihuela, Juan Luis. 2016. *Un país en gris i negre*. 2a edició. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.

Llibres electrònics

- Welch, Kathleen E. 1999. *Electric Rhetoric: Classical Rhetoric, Oralism, and a New Literacy*. Cambridge: MIT Press. <http://www.netlibrary.com>.

Articles en publicació periòdica

- Igual Castelló, Cristina. 2017. «Solimán el Magnífico y Roxolana. El poder del turco en la cultura visual y escrita de Occidente». *Potestas* 9: 233-260.

Parts, capítols... d'un llibre col·lectiu

- Solà, Joan. 2008. «Castelló 75». En *Les Normes de Castelló fan 75 anys. Homenatge de la premsa*, ed. Vicent Pitarch. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.

Si l'autoria s'adjudica a una institució, se li dona el mateix tractament tipogràfic:

- TERMCAT. 2008. *Diccionari d'infermeria*. Madrid: LID.

Any. Si hi ha més d'una obra del mateix autor o autora publicada el mateix any, s'indicarà amb una lletra en redona just darrere l'any, sense separació:

- López Cantos, Francisco José. 2016a. *Tecnología audiovisual*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- —. 2016b. *Tecnología de la comunicación*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.

Lloc d'edició. El topònim ha d'anar en la llengua de redacció de l'obra en què s'inscriu la referència bibliogràfica.

Casa editorial. S'omet la paraula *editorial* i semblants sempre que no formen part del nom comercial de l'empresa:

- Edicions 62, però Taurus.

2.7. Material gràfic

Quan el text haja d'anar acompanyat de material gràfic, aquest s'ha de presentar a part, convenientment numerat i amb indicació de la situació dins del text. En el supòsit que aquest material porte peus indicatius, aquest s'ha de presentar amb una relació independent.

Quan el material gràfic es presente digitalitzat caldrà vigilar els aspectes següents:

- Les dimensions de la imatge seran les mateixes que tindrà una vegada publicada.
- La resolució d'entrada de l'escàner serà com a mínim de 300 ppp. La imatge escanejada s'ha de guardar amb aquesta resolució i amb una lineatura de 133 lpp (línies per polzada).
- Les imatges, cal guardar-les, preferiblement, en els formats TIFF (sense comprimir) o EPS. Són també vàlides les imatges guardades en els formats JPEG (qualitat d'imatge mitjana o alta), PICT i BMP.
- El format GIF no és vàlid per a impremta.

2.8. Escriptura de les xifres

Sempre que el text no estiga escrit en anglès, en xifres decimals cal posar comes, i no punts o apòstrofs. Cal emprar els punts en quantitats superiors a 1.000, sempre que no facen referència a números de pàgina, adreces postals ni anys:

En nàixer, el xiquet va fer 4.500 grams [...]

El seu rècord en atletisme ha sigut de 3,15 km

3. Varis

- Les normes internacionals de *copyright* NO PERMETEN la publicació d'il·lustracions, poemes, contes curts... *complets* sense l'autorització expressa de l'autor o autora, o de l'editorial. És responsabilitat de l'autor o autora que vulga reproduir una obra protegida sol·licitar-hi el permís corresponent. Es demana als responsables de les propostes que revisen, si cal amb eines informàtiques antiplagi, que no es vulneren drets aliens.
- Es demana als autors i autores que revisen ACURADAMENT, fins i tot mitjançant correctors automatitzats, els originals abans de la presentació definitiva. Així mateix, es demana que comproven, TAMBÉ ACURADAMENT, l'onomàstica, molt especialment els cognoms, i la toponímia de l'obra.

Annex 2: Cançons en les tres llengües

Remember me/Recuérdame/Recorda'm molt

Vers en anglès	Vers en castellà	Vers en valencià
Remember me	Recuérdame	Recorda'm molt
though I have to say goodbye,	hoy me tengo que ir mi amor,	perquè hui me n'he d'anar,
remember me.	recuérdame.	recorda'm molt.
Don't let it make you cry.	No llores, por favor.	No plores, per favor.
For even if I'm far away,	Te llevo en mi corazón,	Si la distància ens separa,
I hold you in my heart.	y cerca me tendrás.	no t'he d'oblidar.
I sing a secret song to you	A solas yo te cantaré	I cada nit et cantaré
each night we are apart.	soñando en regresar.	que amb tu vull tornar.
Remember me	Recuérdame	Recorda'm molt
though I have to travel far,	aunque tenga que emigrar,	perquè hui me n'he d'anar,
remember me.	recuérdame.	recorda'm molt.
Each time you hear a sad guitar,	Si mi guitarra oyes llorar,	I quan toque una cançó,
know that I'm with you	ella con su triste canto	cada nota de la guitarra
the only way that I can be.	te acompañará.	serà per a tu.
Until you're in my arms again,	Hasta que en mis brazos estés,	Fins que puguem estar tots junts,
remember me.	recuérdame.	recorda'm molt.

Everyone knows Juanita/Juanita/Juanita

Vers en anglés	Vers en castellà	Vers en valencià
Well, everyone knows Juanita;	Conoces ya a Juanita;	Tot el món coneix Juanita;
Her eyes each a different color.	sus ojos son bicolors.	té un ull de cada color.
Her teeth stick out and her chin goes in.	Sus dientes chuecos y tiene tres.	Ja no li queda ni una dent.
And her knuckles, they drag on the floor.	Con sus uñas el suelo rayó.	i amb l'artell va ratllar tot el sòl.
Her hair is like a briar,	Sus trenzas son de alambre,	El seu pèl sembla molt aspre
she stands in a bow-legged stance.	arqueadas sus piernas están.	i amb un peu no es pot aguantar.
And if I weren't so ugly,	Si yo no fuera tan feo,	Si jo no fóra tan lleig,
she'd possibly give me a chance.	su amor tal vez me podría dar.	de segur que em podria estimar.

Un poco loco

Vers en anglés	Vers en castellà	Vers en valencià
What color's the sky?	Que el cielo no es azul.	El nostre cel no és blau.
¡Ay mi amor, ay mi amor!	¡Ay mi amor, ay mi amor!	<i>¡Ay mi amor, ay mi amor!</i>
You tell me that it's red.	Que es rojo, dices tú.	Tu dius que és vermell.
¡Ay mi amor, ay mi amor!	¡Ay mi amor, ay mi amor!	<i>¡Ay mi amor, ay mi amor!</i>
Where should I put my shoes?	Ves todo al revés.	Ho veus tot al revés.

¡Ay mi amor, ay mi amor!	¡Ay mi amor, ay mi amor!	<i>¡Ay mi amor, ay mi amor!</i>
You say, «Put them on your head!».	Creo que piensas con los pies.	Crec que penses amb els peus.
¡Ay mi amor, ay mi amor! !	¡Ay mi amor, ay mi amor!	<i>¡Ay mi amor, ay mi amor!</i>
You make me un poco loco,	Tú me traes un poco loco,	Fas que estiga <i>un poco loco</i> ,
un poquititito loco.	un poquititito loco.	tan sols <i>un poco loco</i> .
The way you keep me guessing,	Estoy adivinando	No sé ni què em preguntes,
I'm nodding and I'm yes-ing.	qué quieres y pa' cuándo,	però intente endevinar-ho,
I'll count it as a blessing,	y así estoy celebrando	així que ara ho celebre
that I'm only un poco loco.	que me he vuelto un poco loco.	perquè estic <i>un poco loco</i> .
The loco that you make me,	Chiflado tú me vuelves	Tu sempre em mareges
it is just un poco crazy.	y eso está un poco loco.	i això em torna <i>loco</i> .
The sense that you're not making,	Tu mente que despega	Si t'atures i penses
the liberties you're taking	tú siempre con ideas	en totes les idees
leaves my cabeza shacking,	con mi cabeza juegas.	que naixen del teu coco,
You're just un poco loco.	Todo es un poco loco.	tot em sembla <i>un poco loco</i> .

The world is mi familia/ La familia/ La família

Vers en anglés	Vers en castellà	Vers en valencià
Señoras y señores,	Señoras y señores,	Senyores i senyors,
buenas tardes, buenas noches;	buenas tardes, buenas noches;	molt bon dia i bona nit;
buenas tardes, buenas noches,	buenas tardes, buenas noches,	molt bon dia i bona nit,
señoritas y señores;	señoritas y señores.	senyoretes i senyors.
To be here with you tonight	Esta noche estar aquí	Per a mi estar ací
brings me joy, qué alegría.	es mi pasión, qué alegría.	és un plaer, una alegria.
For this music is my language	Pues la música es mi lengua	Perquè estime molt la música
and the world es mi familia.	y el mundo es mi familia.	i tota la família.

Proud corazón/ El latido de mi corazón/ El batec del meu cor

Vers en anglés	Vers en castellà	Vers en valencià
Say that I'm crazy or call me a fool,	Dirás que es raro lo que me pasó,	Sembla estrany el que em va passar,
but last night it seemed that I dreamed about you.	parece que anoche te encontré en mis sueños.	però trobe que anit et vaig somniar.
When I opened my mouth what came out was a song,	Las palabras que dije se volvieron canción,	El que més desitjava era cantar,
and you knew every word and we all sang along:	versos que tuyos son y el recuerdo nos dio.	tu em vas acompanyar i junts vam celebrar:
To a melody played on the strings of our souls,	Una melodía bella que el alma tocó,	Una melodia dolça que ens va enamorar,
And a rhythm that rattled us down to the bone.	con el ritmo que vibra en nuestro interior.	El seu ritme vibrava i ens feia ballar.
Our love for eachother will live on forever	Amor verdadero nos une por siempre	L'amor vertader ens uneix per sempre
in every beat of my proud corazón.	en el latido de mi corazón.	en cada batec que dóna el meu cor.
Ay mi familia, oiga mi gente.	Ay mi familia, oiga mi gente.	És la família, estima-la sempre.
Canten a coro, let it be known.	Canten a coro nuestra canción.	Cantem tots junts aquesta cançó.

Annex 3: Cançons cantades en valencià

CAPÍTOL 6: BIBLIOGRAFIA

- Agost Canós, Rosa. 1999. *Traducción y doblaje: palabras, voces e imágenes*. Barcelona: Editorial Ariel.
- Anderson, Darla K. (productora) i Unkrich, Lee. (director). 2017. *Coco* [cinta cinematogràfica]. Estats Units: Pixar.
- Anderson-Lopez, Kristen i Lopez, Robert. 2017. Remember me. En *Coco* [DVD]. Estats Units: Pixar.
- Blerk. 2018. Coco - El Latido de mi Corazon (Español Latino) [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=SCUzzxUxLW0>>. Última consulta: maig 2018].
- Blerk. 2018. Coco - El Mundo es mi Familia (Español Latino) [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=2rYRtld9RJI>>. Última consulta: maig 2018].
- Bovea Navarro, Nuria. 2014. *La traducción de canciones de la factoría Disney*. (TFG). Castelló de la Plana: Universitat Jaume I.
- Brugué, Lydia. 2013. *La traducció de cançons per al doblatge i l'adaptació musical en pel·lícules d'animació*. (Tesi doctoral). Barcelona: Universitat de Vic.
- Cambridge University Press. *Cambridge Dictionary*. Cambridge University Press 2018. [En línia. Disponible en: <<https://dictionary.cambridge.org/>>. Última consulta: març 2018].
- Chaume, Frederic. 2004. *Cine y traducción*. Madrid: Ediciones Cátedra.
- Chaume, Frederic. 2012. «The turn of audiovisual translation: New audiences and new technologies». *Translation Spaces* 2: 107-125.
- Chaume, Frederic. 2013. *Audiovisual Translation: Dubbing*. Londres i Nova York: Routledge.
- Cisneros, Javier. 2017. «14 cosas que no sabías de la película Coco». *El Economista*. [En línia. Disponible en <<https://www.eleconomista.com.mx/arteseideas/14-cosas-que-no-sabias-de-la-pelicula-Coco-20171110-0068.html>>. Última consulta: abril 2018].
- Cotes Ramal, María del Mar. 2004. «Traducción de canciones: Grease». Granada: Universidad de Granada. [En línia. Disponible en <<http://wpd.ugr.es/~greti/revista-puentes/pub6/09-Maria-del-Mar-Cortes.pdf>>. Última consulta: abril 2018].

- De los Reyes Lozano, Julio. 2015. *La traducción de canciones en el cine de animación*. [En línea. Disponible en: <<https://savoirsenprisme.com/numeros/04-2015-langue-et-musique/la-traduccion-de-canciones-en-el-cine-de-animacion-estrategias-y-elecciones-en-las-versiones-espanola-francesa-e-italiana-de-let-it-go/>>. Última consulta: abril 2018]
- *Diccionaris.cat*. Barcelona: Larousse Editorial S.L. [En línea. Disponible en: <<http://www.diccionaris.cat/>>. Última consulta: abril 2018].
- Disney LatinoA. 2017. Un Poco Loco [Multilanguage] Coco (2017) [arxiu de vídeo]. [En línea. Disponible en: <https://www.youtube.com/watch?v=_p069HFkbeI>. Última consulta: maig 2018].
- DisneyMusicLAVEVO. 2018. Luis Ángel Gómez Jaramillo, Gael García Bernal - Un Poco Loco (De "Coco") [arxiu de vídeo]. [En línea. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=yZ7cBunq8xo>>. Última consulta: maig 2018].
- eCartelera. «Coco». [En línea. Disponible en <<https://www.ecartelera.com/peliculas/coco/>>. Última consulta: abril 2018].
- E-consulta. 2017. «La banda sonora de Coco, de Disney Pixar, muestra el folklor mexicano». *E.consulta.com*. [En línea. Disponible en <<http://www.e-consulta.com/nota/2017-10-10/espectaculos/banda-sonora-de-coco-de-disney-pixar-muestra-el-folklor-mexicano>>. Última consulta: abril 2018].
- Espeon. 2018. Coco - La Llorona (One Line - Multilanguage) [7 Versions] HD (Multilinguaje) [arxiu de vídeo]. [En línea. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=w5rxvPg-B5k>>. Última consulta: maig 2018].
- Franco, Germaine i Molina, Adrian. 2017. Everyone knows Juanita. En *Coco* [DVD]. Estats Units: Pixar.
- Franco, Germaine i Molina, Adrian. 2017. Proud corazón. En *Coco* [DVD]. Estats Units: Pixar.
- Franco, Germaine i Molina, Adrian. 2017. Un poco loco. En *Coco* [DVD]. Estats Units: Pixar.
- Franco, Germaine i Molina, Adrian. 2017. The world es mi familia. En *Coco* [DVD]. Estats Units: Pixar.
- Franzon, Johan. 2008. «Choices in Song Translation». *The Translator*. Volum 14, n. 2: 373-399.

- Garcia Gil, Sara. 2016. *La traducción de canciones en el cine musical*. (TFG). Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Garrido, Diana. 2017. «Todas las referencias culturales que vimos en ‘Coco’ y que debes conocer». *Cultura Colectiva*. [En línia. Disponible en <<https://culturacolectiva.com/cine/referencias-culturales-de-mexico-en-la-pelicula-coco/>>. Última consulta: abril 2018].
- Generalitat de Catalunya, Corporació Catalana dels Mitjans Audiovisuals. *És a dir. El portal lingüístic de la Corporació Catalana dels Mitjans Audiovisuals*. [En línia. Disponible en <<http://esadir.cat/>>. Última consulta: febrer 2018].
- Generalitat de Catalunya, Institut d’Estudis Catalans i Centre de Terminologia TERMCAT. *Optimot. Consultes lingüístiques*. [En línia. Disponible en <<http://optimot.gencat.cat>>. Última consulta: maig 2018].
- Gerardo Pacheco. 2018. Recuerdame -- niño miguel y coco, la escena mas conmovedora de coco (disney pixar) [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=cYgJEguWP5s>>. Última consulta: maig 2018].
- Gritsenko, Elena i Aleshinskaya, Evgeniya. 2016. *Procedia. Social and Behavioral Sciences*. Volum 231: 165-172. [En línia. Disponible en: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042816311983>>. Última consulta: maig 2018].
- Hurtado Albir, Amparo. 2001. *Traducción y traductología: Introducción a la traductología*. Madrid: Ediciones Cátedra.
- Institut d’Estudis Catalans. *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana i Ed. 62. [En línia. Disponible en <<https://mdlc.iec.cat/>>. Última consulta: abril 2018].
- Mangiron i Hevia, Carme. 2006. *El tractament dels referents culturals a les traduccions de la novel·la Botxan: la interacció entre els elements textuais i extratextuals*. (Tesi doctoral). Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Martí Ferriol, José Luis. 2010. *Cine independiente y traducción*. València: Tirant lo Blanch.
- Martinez, Béatrice i González, Raúl Eduardo. 2009. «La traducción de canciones: análisis de dos casos». *Culturas Populares. Revista Electrónica* 8. [En línia. Disponible en: <<http://www.culturaspopulares.org/textos8/articulos/gonzalez.htm>>. Última consulta: maig 2018].

- Nord, Cristiane. 2012. *Texto base - texto meta: un modelo funcional de anàlisis pretaslavo*. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I.
- *Reverso: Traductor, diccionario, definición, traducción online*. [En línia. Disponible en: <http://www.reverso.net/text_translation.aspx?lang=ES>. Última consulta: març 2018].
- Rincoanda. [Blog]. «Música cinematográfica». [En línia. Disponible en <<http://rincoanda.blogspot.com/p/musica-cinematografica.html>>. Última consulta: abril 2018].
- Stark Productions. 2018. Coco - Juanita [1080P] Español [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=gz0wLD0gYac>>. Última consulta: maig 2018].
- Termcat, centre de terminologia. *Societat de informació: noves tecnologies i Internet: diccionari terminològic*. Barcelona. [En línia. Disponible en: <<http://www.termcat.cat/ca/Cercaterm/>>. Última consulta: abril 2018].
- Toda, Fernando. 2005. «Subtitulado y doblaje: traducción especial(izada)». *Quaderns. Revista de traducció*, 12: 119-132. [Disponible en: <<https://ddd.uab.cat/pub/quaderns/11385790n12/11385790n12p119.pdf>>. Última consulta: maig 2018].
- Top 40 Karaoke. 2017. El Latido de mi Corazón - Karaoke – Coco [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=UOWg6Koq0ts>>. Última consulta: maig 2018].
- Top 40 Karaoke. 2017. El mundo es mi familia - Karaoke – Coco [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=O-7QiaZQTAc>>. Última consulta: maig 2018].
- Top 40 Karaoke. 2017. Juanita - Karaoke – Coco [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=fb90aUrRE4o>>. Última consulta: maig 2018].
- Top 40 Karaoke. 2017. Recuerdame - Karaoke - Luis Ángel Gómez Jaramillo – Coco [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=d2RrVjHAfiY>>. Última consulta: maig 2018].

- Top 40 Karaoke. 2017. Un Poco Loco - Karaoke – Coco [arxiu de vídeo]. [En línia. Disponible en: <<https://www.youtube.com/watch?v=CvLO3GU4jk8>>. Última consulta: maig 2018].
- Truitt, Brian. 2017. «Everything you need to know about the Mexican cultural references in Pixar's 'Coco'». *USA TODAY*. [En línia. Disponible en <<https://eu.usatoday.com/story/life/movies/2017/11/20/everything-you-need-know-mexican-cultural-references-pixars-coco/879113001/>>. Última consulta: abril 2018].
- Universitat de Barcelona, Serveis Lingüístics. *Sens dubte, gestor de consultes lingüístiques i terminològiques*. [En línia. Disponible en: <<http://www.ub.edu/sensdubte/>>. Última consulta: febrer 2018].
- Vargas, Chavela (cantant). 2002. La llorona. En *Frida* [DVD]. Estats Units: Lions Gate Entertainment Corporation.
- *WordReference: Online Language Dictionaries*. [En línia. Disponible en: <<http://www.wordreference.com/es/>>. Última consulta: maig 2018].